

www.turkishstudies.net/turkishstudies

Turkish Studies

eISSN: 1308-2140

Research Article / Araştırma Makalesi

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

Sponsored by IBU

Annelerin Kitap Okuma Özyeterlilikleri ile Çocukların Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki*

The Relationship Between Mothers' Book Reading Skills and Their Children's Social Skills

Hatice Yalçın* - Ramiye İlayda Karoğlu**

Abstract: In this study, mothers who had a child studying in pre-school institutions were studied, and it was examined whether there was a relationship between the mothers' book reading self-efficacy and their children's social skills. Quantitative research model was applied in the research. The study group consists of children (n=131) studying at four different pre-school education institutions and their mothers (n= 131). "Parents' Self-Efficacy Scale for Reading Storybooks" was administered to the mothers. Data collection tools including the "interpersonal skills" and "verbal explanation skills" sub-dimensions of the Social Skills Assessment Scale for preschool children were applied to teachers (n=26). Frequency, mean and standard deviation values of the data obtained were determined; According to some demographic variables, parents' book reading self-efficacy and children's social skill levels were analyzed with a t test. When the social skills of the children in the study group are examined; It has been found that girls' interpersonal skills are higher than boys'. Children who have more siblings have higher verbal expression skills. The self-efficacy average of the group whose fathers were primary and secondary school graduates; It is significantly lower than the groups whose fathers have high school, university and postgraduate education. In addition, it was determined that mothers with primary and secondary school education had high self-efficacy in reading storybooks. At the end of the study, suggestions were made to measure and support parents' self-efficacy in reading storybooks.

Structured Abstract: Parents play an important role in their children's education. The success of children in reading in the first year they start school also affects their academic success in the following years. Beginning from early childhood, the habits that parents bring to their children are effective throughout life. If parents direct and motivate reading, the child's reading comprehension skills will improve. In addition, all learning experiences are affected throughout the child's life. Parents' proficiency in reading increases children's academic performance and improves children's social skills. In the scans made in the literature; Studies examining the relationship between parents' reading abilities and children's social skills were found to be insufficient. Therefore, in this study; The relationship between mothers' self-efficacy in reading to their children and their children's social skills was examined.

* Sorumlu Yazar: Doç. Dr. Hatice Yalçın, KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü
Corresponding Author: Assoc. Dr. Hatice Yalçın, KTO Karatay University Faculty of Health Sciences, Department of
Child Development

ORCID 0000-0003-3557-8649

hatice.yalcin@karatay.edu.tr

** Uzm. Ramiye İlayda Karoğlu, KTO Karatay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Çocuk Gelişimi ABD

Spç. Ramiye İlayda Karoğlu, KTO Karatay University Graduate Education Institute Child Development Department

ORCID 0009-0004-2170-3052

ilaydakaroglu@outlook.com

Cite as/ Atıf: Yalçın, H. & Karoğlu, R.İ. (2023). Annelerin kitap okuma özyeterlilikleri ile çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişki. *Turkish Studies*, 18(3), ...-.... <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.68428>

Received/Geliş: 18 February/Şubat 2023

Checked by plagiarism software

Accepted/Kabul: 25 September/Eylül 2023

© Yazar(lar)/Author(s) | CC BY- NC 4.0

Published/Yayın: 30 September/Eylül 2023

Method: This study was carried out to determine the effect of mothers' reading self-efficacy on social skills of children aged 4-6 years studying in pre-school education institutions. It was conducted in a quantitative research model. The dependent variable of the study; "The reading self-efficacy of the parents of children aged 4-6 studying in pre-school education institutions, and the social skill levels of the children". The independent variables are; "The age, gender, number of siblings of parents and children, order of birth, education level of parents, financial situation of the family, individuals living together in the family, family type, marital status of the family".

The universe of the research; children between the ages of 4-6 attending pre-school education institutions and their mothers. The mothers (n=131) and their children (n=131) who agreed to participate in the study constituted the study group. The data were obtained from three different preschool education institutions in the Beşikdüzü district of Trabzon province. The study was conducted with children between the ages of 4-6, studying in a pre-school education institution, with normal developmental characteristics. Pre-school education institutions went to the institution at the times deemed appropriate; Individual sessions were held with volunteer mothers. The duration of each questionnaire is approximately 15-20 minutes. In the study; "Demographic Information Form"; "Social Skills Evaluation Scale (4-6 years old)" was applied to obtain information about children's social skills, and "Parents' Self-Efficacy for Reading Storybooks Scale" was applied to evaluate mothers' self-efficacy in reading books to their children. Statistical analysis of the obtained data was done with SPSS 26.0. First of all, the suitability of the data to the normal distribution was tested and then descriptive statistics were made for all the data. Frequency, mean and standard deviation values of the data are arranged in separate tables. According to demographic variables, parents' self-efficacy in reading books and social skill levels of children were analyzed by t-test. In order to test whether there is a significant difference between the groups, the Anova test was performed. In order to reveal the source of the difference, the Scheffé test was applied.

Findings and Discussion

In the study, first of all, skewness and kurtosis values were calculated to test the compliance of the variables with the assumption of normal distribution. Confirmatory factor analysis was performed; Considering the modification indices, necessary corrections were applied. There is a significant relationship between children whose mothers are primary school graduates and those whose mothers have a university education ($p < 0.05$). It was determined that the "verbal explanation skills" of the children did not differ according to the number of siblings variable. Similarly; "interpersonal skills" do not change according to whether the child is the first child or not, and the economic situation of the family. As a result of the research; It was determined that the mothers' self-efficacy levels for reading were high. When the "Scale of Self-Efficacy of Parents on Storybook Reading" was evaluated; it was determined that mothers evaluated themselves at a high level in terms of their reading proficiency ($\chi^2=15.846$; $sd=6$; 05). When these evaluations are examined according to which demographic variables; It was determined that especially the mothers with low education level evaluated themselves at the highest level in terms of reading proficiency. ($p<.05$). This may be due to the mothers' lack of knowledge about interactive book reading or the definition of critical reading.

Conclusion and Recommendations

The interpersonal skills of the children in the study group were examined, the social skill scores of the girls were higher. As the number of siblings increases, their verbal explanation skills also increase. Those whose fathers are primary and secondary school graduates have lower self-efficacy than other fathers. Mothers with a low level of education have high self-efficacy in reading storybooks. In the study, recommendations focusing on the reasons for this are presented. As mothers' reading habits increased, their self-efficacy in reading storybooks to their children also increased. In other studies; It is stated that with the parents' reading habits, their child's motivation to read increases. For this reason, it is clear that mothers' behaviors that encourage participation during reading activities are very important for the child's reading success. It was concluded that mothers' behaviors that encourage their interest in reading will have a positive effect on children's reading pleasure and also on mothers' reading self-efficacy levels. Studies should be supported to measure the self-efficacy of mothers and fathers in reading storybooks, and to increase the self-efficacy of parents in reading storybooks. High self-efficacy of mothers; It also affects the ability to read to your child. While reading a book and after reading a book, he should ask the child thought-provoking questions; should support the child's interpretation, create a reading environment for the child, and take into account the child's interests. Mothers should strengthen children's participation in reading.

Keywords: Child development, reading self-efficacy, social skills, preschool period, reading.

Öz: Bu araştırmada, okul öncesi kurumlarda öğrenim gören bir çocuğu bulunan annelerle çalışılmıştır ve annelerin kitap okuma öz yeterlilikleri ile çocuklarının sosyal becerileri arasında ilişki olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada nicel araştırma modeli uygulanmıştır. Çalışma grubu dört farklı okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim gören çocuklar (n=131) ile bu çocukların anneleridir (n= 131). Annelere “Ana Babaların Hikaye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği” uygulanmıştır. Öğretmenlere de (n=26) okul öncesi çocuklar için Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeğinin “kişiler arası beceriler” ile “sözel açıklama becerileri” alt boyutlarını içeren veri toplama araçları uygulanmıştır. Elde edilen verilerin frekans, ortalama, standart sapma değerleri belirlenmiş; bazı demografik değişkenlerine göre ebeveynlerin kitap okuma özyeterlilikleri ve çocukların sosyal beceri düzeyleri, t testi ile analiz edilmiştir. Çalışma grubundaki çocukların sosyal becerileri incelendiğinde; kız çocukların kişiler arası becerilerinin erkek çocuklara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Kardeş sayısı fazla olan çocukların sözel ifade etme becerileri yüksektir. Babaları ilköğretim ve ortaokul mezunu olan grubun özyeterlilik ortalaması; babaları lise, üniversite ve lisansüstü düzeylerde eğitime sahip olan gruplara göre anlamlı düzeyde düşüktür. Ayrıca eğitim düzeyi ilk ve ortaokul olan annelerin hikaye kitabı okuma konusundaki özyeterliliklerinin yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışma sonunda anne ve babaların hikâye kitabı okuma konusundaki özyeterliliklerinin ölçülerek desteklenmesi konusunda bu konuyla ilgilenen profesyonellere yönelik olarak öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocuk gelişimi, okuma öz-yeterliliği, sosyal beceriler, okul öncesi dönem, okuma.

Giriş

Bilginin edinilmesi ve üretilmesinde, “okuma” her zaman en önemli öge olmuştur. Kişinin yenilenmesi, sınırlarını zorlaması, aynı zamanda bilişsel ve sosyokültürel gelişimini için okuma; görme, dikkat, algılama, hatırlama, seslendirme, anlamlandırma, sentezleme, çözümlenme ve yorumlama gibi bileşenlerden oluşan, karmaşık zihinsel süreçtir (Ungan, 2008). Bu süreç, bireylerin bilgi edinmesi ve öğrenmesi yanında iç dünyayı zenginleştirme, önyargısız, yansız ve hoşgörülü bakış yaratma, düşünme ve yaratma özgürlüğü ile değerlendirme gibi alışkanlıklar kazandırır. Kitap okumanın entelektüel ve psikolojik kapasite artışı da dahil olmak üzere pek çok faydası bulunmaktadır. Okunan her kitap yeni fikirler keşfetme ve öğrenme konusunda sonsuz fırsatlar sunar (Snowling & Hulme, 2013). Annelerin çocuklarına kitap okumalarının, çocukların dil gelişimini desteklediği, okuma alışkanlığı kazanmalarına yardımcı olduğu ve duygusal bağları güçlendirdiğine ilişkin çalışmalar bulunmaktadır (Kotaman, 2009; Lynch, 2002; Ortiz vd., 2001). Barber ve Klaua (2020) annelerin çocuklarına okuma motivasyonu sağlamasının ve çocuğuyla birlikte okumasının, çocuğun başarısını nasıl etkilediğine ilişkin yaptıkları araştırmada; çocukların farklı kelimeleri duyarak ve okuyarak yeni sözcükler öğrendiği, annenin düzenli olarak kitap okumasının çocuğun okuma aktivitesine olan ilgisini artırdığı, okuma alışkanlığının oluşmasına yardımcı olduğu, anne ve çocuk arasındaki duygusal bağları güçlendirdiği, annenin çocuğuna zaman ayırarak birlikte kitap okumasının sıcak bir iletişim ortamı yarattığı ve paylaşılan bir deneyim sağladığı, aynı zamanda okunan hikayelerdeki karakterlerin duygularını anlama, empati kurma ve sosyal etkileşimleri anlama gibi becerileri desteklediği vurgulanmaktadır.

Ebeveynler çocuklarının eğitiminde önemli bir role sahiptir. Çocukların okula başladıkları ilk yıl okuma konusunda gösterdikleri başarı, yetişkinlik dönemlerindeki akademik başarılarının en önemli belirleyicilerinden biridir. Dil becerisi, okuma becerisinin kazanılmasında önemli bir etkidir ve ebeveynler çocuklarına kitap okuyarak çocuklarının dil gelişimine katkı sağlayabilirler (Kotaman, 2009, s. 767). Ebeveyn katılımının çocukların akademik başarılarını (McNeal, 2015; Jung & Zhang, 2016), okula veya derslere karşı tutumlarını ve motivasyonlarını (Lipnevich vd., 2016) ve eğitime yönelik istekli olmalarını (Leung vd., 2010; Pinto vd., 2016) etkilediğine yönelik araştırmalar vardır. Erken çocukluk döneminden itibaren ebeveynlerin çocuğa kazandırdıkları alışkanlıklar yaşam boyu etkili olmaktadır. Ebeveynlerin yönlendirmesi ve motivasyonu ile oluşturulan okuduğunu anlama

becerileri, bireylerin yaşamları boyunca tüm öğrenme deneyimlerini etkilemektedir (Bradley, 2016, s. 108)

Powell ve diğer araştırmacılar (2010), ebeveynlerin yapmaları gereken en önemli görevin çocuklarıyla konuşmak, bilgi öğrenmelerini desteklemek ve kitap okuyarak yaşama hazırlamak olduğunu vurgulamaktadırlar. Erken çocukluk yıllarında çocuklara oyunlu ve eğlenceli pek çok farklı dil ve okuma deneyimi sağlamak ve okumayla tanıştırmak için tekerlemeler ve okumaya oyunları dahil etmek çok önemlidir. Küçük çocuklar taklit ederek öğrenirler ve ebeveynlerini okurken gözlemlemek çocuklar için çok önemlidir. Ebeveynler, evdeki tüm dil ve okuma etkileşimlerini olumlu ve keyifli deneyimler haline getirmeleri durumunda çocuklar bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında yetersizlik yaşamamaktadır (Sim & Berthelsen, 2014). Erken çocukluk döneminde çocuklar henüz okuma ve yazmayı bilmedikleri için ilk okuma etkileşimlerini aile bireyleriyle ve sıklıkla anne ve baba ile birlikte yaşamaktadırlar. Birlikte okuma (shared reading) okuma bilmeyen bir çocuğa okumayı bilen birinin kitap okuması ve onların bunu dinlemeleri ve ortak etkileşimleri olarak tanımlanır (Rodriguez vd., 2009). Dexter ve Stacks (2014) bir meta-analizde, ana-babaların okul öncesi çocukları ile kitap okuma süresinin dil gelişimi, okuryazarlık ve okul içi okuma başarısı gibi sonuç ölçütleriyle ilişkili olduğunu göstermiştir. Malin ve diğer araştırmacılar (2014) düşük gelirli anne ve babaların okuma yeterliliklerini ve çocukların okumaya yönelik ilgilerini araştırdığı çalışmada; ebeveynlerin kitap okuma sıklığının, okuma başarısının fonemik farkındalık kadar güçlü bir yordayıcısı olduğu sonucuna varmışlardır.

Evde okuma; ebeveynleri çocukların öğrenme uygulamalarına aktif olarak dahil ederek çocukların okuma gelişimini geliştirmeyi amaçlar. Ebeveynin kitap okuması konusunda yeterliliği, çocukta okuma becerilerini geliştirir, kitaplarla daha fazla zaman harcanması çocuğun okumaya yönelik motivasyonunu artırır, çocuk öğrenmeyle daha çok ilgilenir, kütüphaneleri daha fazla kullanır (Aram & Levin, 2002). Ebeveynlerde de yeterlilik duyguları, öz-değer duyguları ve yardım edebilmenin olumlu duyguları gelişir içerir (Zeece, 2004). Ebeveynler, çocuklarının okulda öğretilen diğer konulardan daha çok okuma konusundaki ilerlemesiyle ilgilenmektedirler (Bracken & Fischel, 2008, s. 47). Çocukların matematik, fen bilimleri, İngilizce, tarih, coğrafya ve diğer konularda başarılı olmaları için okuma becerilerinin otomatik olacak şekilde geliştirilmesi gerekir (Shah-Wundenberg vd., 2012). Ebeveynlerin okuma konusunda yeterlilikleri, çocukların akademik performans düzeyini artırmakta ve birbirini izleyen ilkökul yıllarında çocukların sosyal becerilerinde de yeterli olmalarını sağlamaktadır (Kloosterman vd., 2010). Çocuklar özellikle yaşamlarının erken dönemlerinde sosyalleşme deneyimlerine açıktırlar (Repetti vd., 2015). Araştırmalar, ebeveynlerle yaşanan günlük deneyimlerin bir çocuğun gelişen sosyal becerileri için temel olduğunu göstermektedir. Ebeveynler çocuğa kitap okumak gibi bir aktivite yaparak, çocukla sosyal ilişkilerini geliştirirler, yakın etkileşimde bulunmak için fırsat oluştururlar (Campbell vd., 2016) Ebeveynler çocuğa kiti okuyarak aynı zamanda çevresindeki insanlarla nasıl etkileşim kuracağı konusunda model olur (Dexter & Stacks, 2014).

Ebeveynler, çocukların kişilerarası iletişim becerilerini geliştirme konusunda rol modeli olurlar ve sosyal ortamlarda çocukların düşünme, hissetme ve davranma biçimlerini etkileyebilirler. Aynı zamanda ebeveynler ödüller ve cezalar sağlayarak çocukların olayları nasıl algıladıklarını, duygularını nasıl düzenlediklerini ve çeşitli durumlarda nasıl davrandıklarını şekillendiren önemli bireylerdir (Jung & Zhang, 2016, s. 334). Ebeveynler ve çocuklar arasındaki olumlu ilişkiler, çocukların gelişiminin tüm alanları için önemlidir. Çocuklarla olumlu ilişkiler, kaliteli zaman geçirmeye ve güven duygusu oluşturmaya dayanır. Çocuk büyüdükçe ve geliştikçe çocukla olan ilişkiler de değişir ve gelişir (McNeal, 2015, s. 154). Ebeveynlerin çocukların sosyal gelişimi için eğlenceli bir atmosfer yaratması çocuğun gelişim alanları için önemlidir. Toplumda geçerli olan kuralları tanıtmada çocuklara rehberlik edilmesi, çocukların sosyal değerlerinin gelişimi için bir model olunması gerekir. Sosyalleşmenin sürdürülebilmesi, sosyal değerlerin oluşumu ve çocukların sözel ifade becerilerinin gelişimi için de kitap okumanın önemi büyüktür. Alan yazında

yapılan taramalarda ebeveynlerin kitap okuma özyeterlilikleri ile çocukların kişilerarası iletişim ve sözel ifade becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olduğu belirlenmiştir. Bu nedenle bu çalışmada annelerin çocuklarına kitap okuma öz-yeterlilikleri ile çocukların kişilerarası iletişim becerileri ile kendilerini ve durumları sözel olarak açıklayabilme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemenin alan yazına katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Bu araştırmada çocuğu okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin çocuklarına kitap okuma konusundaki öz-yeterliliklerinin belirlenmesi ve çocukların sosyal becerilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Aynı zamanda çocukların “kişiler arası beceriler” ile “sözel açıklama becerileri” öğretmenler tarafından değerlendirilmiştir. Çalışma grubuna alınan çocukların öğrenim gördükleri sınıflar kalabalık olup ortalama 20-28 çocuk bulunmaktadır. Öğretmenler tarafından çocukların sosyal becerilerinin tamamının değerlendirilmesinin zorlukları dikkate alınarak ve çok sayıdaki sosyal beceri alt boyutunun değerlendirilmesinde geçerli ve güvenilir sonuç elde edilemeyeceği göz önünde bulundurularak, sosyal beceri alt boyutları arasında “kişiler arası beceriler” ve “sözel açıklama becerileri” alt boyutlarının değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Annelerin kitap okuma özyeterliliği ile çocukların sosyal becerileri arasında bir ilişki olup olmadığının ortaya konması hedeflenmiştir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır;

1. Annelerin kitap okuma öz yeterlilikleri ile çocukların “kişiler arası beceriler” ve “sözel açıklama becerileri” arasında bir ilişki var mıdır?

2. Annelerin kitap okuma öz-yeterlilikleri yaş, cinsiyet, eğitim durumu, ailenin ekonomik durumu, annenin çalışma durumu, çocuk sayısı gibi demografik değişkenlerine göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu çalışma, okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 4-6 yaş grubu çocukların annelerin okuma özyeterliliklerinin, çocuğun sosyal becerilerine etkisini belirlemeye yönelik, nicel araştırma modelinde yapılmıştır. Nicel yaklaşım, farklı özelliklerin değişik açılarla yansıtıldığı ve bu nedenle araştırma sorularını en iyi şekilde yanıtlayan araştırma yöntemlerindedir (Johnson & Christensen, 2004). Modelde ilişki veya değişim derecesini belirlemek için ebeveynlerin kitap okuma özyeterlilikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çocukların sosyal becerileri öğretmenlerin değerlendirmeleri yoluyla tespit edilmeye çalışılmıştır. Ardından bulgular arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Bu araştırma kapsamında öncelikle okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim gören 4-6 yaş grubundaki çocukların ebeveynlerinin kitap okumaya yönelik özyeterlilikleri ortaya konulmuş ve daha sonra bu durumun çocukların sosyal becerilerine etkisi, öğretmenlerin “kişiler arası becerileri” ile “sözel açıklama becerileri” alt boyutlarını değerlendirmeleri ile ortaya çıkarılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni 4-6 yaş arasındaki okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören çocukların ebeveynlerinin, kitap okuma özyeterlilikleri ve çocukların sosyal beceri düzeyleridir. Bağımsız değişkenleri ise; ebeveyn ve çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne ve babanın öğrenim durumu, ailenin mali durumu, ailede birlikte yaşayan bireyler, aile tipi (çekirdek veya ataerkil vb), ailenin medeni durumu (boşanma, tek ebeveyn ile birlikte yaşama durumudur).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın evreni okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 4-6 yaş arasındaki çocuklar ve onların anneleridir. Araştırmanın örnekleme uygun örnekleme yöntemine göre belirlenmiş olup (Kılıç, 2013) Trabzon’da ulaşım, katılımcılarla etkileşimi sağlayan uygun ortam sunma gibi özellikler açısından kolay ulaşılabilir ve kolay uygulama yapılabilir özellikler taşıyan dört farklı okul öncesi eğitim kurumundaki anne ve çocuklar arasından belirlenmiştir. Kurum yöneticilerinin belirlediği zaman aralıkları içinde araştırma hakkında bilgi verildikten sonra

araştırmaya katılmayı kabul eden anneler (n=131) ve onların çocukları (n=131) çalışma grubunu oluşturmuştur. Tablo 1’de katılımcılara ait sosyo-demografik bilgiler yer almaktadır.

Tablo 1: Çalışma Grubundakilerin Demografik Değişkenleri

Değişken		n	%
Çocuğun yaşı	4 yaş	42	32.1
	5 yaş	75	57.3
	6 yaş	14	10.6
Cinsiyet	Kız	73	55.7
	Erkek	63	44.3
Çocuk sayısı	Tek çocuk	22	16.8
	2 çocuk	59	45.0
	3 çocuk	35	26.7
	4 ve daha fazla	15	14.5
Çocuğun doğum sırası	İlk çocuk	47	36.0
	2.inci doğan	45	34.3
	3 ve sonrası	39	29.7
Anne öğrenim düzeyi	İlkokul	14	10.7
	Ortaokul	15	11.5
	Lise	53	40.5
	Üniversite	49	37.3
Baba öğrenim düzeyi	İlkokulöğretim	16	6.1
	Lise	67	6.1
	Üniversite	48	51.1
Ailenin gelir durumu	Düşük	52	39.6
	Orta	35	26.7
	Yüksek	26	19.8
	Cevap yok	18	13.9

Çalışma grubundaki çocukların %57.3’ü 5 yaşında, %32.1’i 4 yaşında ve %10.7’si 6 yaşındadır. Kardeş sayısı değişkeni incelendiğinde, çalışma grubundaki çocukların en fazla %45’inin iki kardeş olduğu belirlenmiştir. Doğum sırası değerlendirildiğinde %37.5’inin ilk çocuk olduğu, sırasıyla ikinci sırada doğanların %34.4, üçüncü sırada doğanların %22.9 oranında olduğu saptanmıştır. Çalışma grubundakilerin %93.9’u çekirdek ailedir. Anne öğrenim düzeyi araştırıldığında annelerin %40.5’inin lise mezunu, %37.4’ünün üniversite mezunu, %22.2’sinin ise ilköğretim mezunu olduğu görülmüştür. Babaların eğitim durumu incelendiğinde babaların %51.1’inin lise mezunu, %36.7’sinin üniversite ve %12.2’sinin ise ilköğretim mezunu olduğu saptanmıştır. Ailenin gelir durumuna ilişkin annelerin öngörülerini incelendiğinde %39.6’sı mali gelirlerinin düşük olduğunu ifade etmişlerdir.

Araştırmanın Verilerinin Toplanması

Veri toplama araçlarının uygulanması için etik kurul izinleri (KTO Karatay Üniversitesi İlaç ve Tıbbi Cihaz Dışı Etik Kurulu 24.01.2023 tarih ve 2023/004 sayılı karar) alınmıştır. Veri formları 2022-2023 eğitim-öğretim yılı içinde okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören çocukların anneleri tarafından doldurulabilmesi için kurumlardaki rehber öğretmenlere ve kurum yöneticilerine bilgi verilmiştir. Gönüllü annelere Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği, öğretmenlerin de desteğiyle evlerine gönderilerek ölçek uygulanmıştır. 4-6 yaş için geliştirilen Sosyal Beceri Ölçeğinin “kişiler arası becerileri” ile “sözel açıklama becerileri” alt boyutları ise öğretmenler tarafından değerlendirilmiştir. Veriler Trabzon ilinin Beşikdüzü ilçesindeki dört farklı okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim gören, 4-6 yaş aralığında, tipik gelişim gösteren çocuklara ulaşılarak elde edilmiştir. Eğitim kurumlarının uygun gördüğü saatlerde, gönüllü annelerle bireysel oturumlar gerçekleştirilerek formlar uygulanmıştır. Her bir veri toplama aracının uygulanma

süresi yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür. Ölçekler uygulanmadan önce ölçeklere verdikleri cevaplarının gizli tutulacağı, kişisel bir değerlendirme yapılmayacağı ve sadece bu araştırma kapsamında kullanılacağı belirtilerek, içten ve dürüst şekilde cevaplar vermeleri istenmiştir.

Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada anne ve çocukların demografik verilerinin elde edilmesi amacıyla *Demografik Bilgi Formu*; çocukların sosyal becerilerine ilişkin bilgilerin elde edilmesi amacıyla *Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (4-6 yaş)* ve annelerin çocuklarına kitap okumadaki özyeterliliklerinin değerlendirilmesi amacıyla *Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği* uygulanmıştır.

Demografik Bilgi Formu: Çalışma grubundaki anne ve çocukların yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-babanın sağ, vefat durumu, medeni durumları, anne-babanın öğrenim durumu, ailenin gelir durumu, ailede birlikte yaşayan bireyler, aile tipi (çekirdek veya ataerkil vb), ailenin medeni durumu (boşanma, tek ebeveyn ile birlikte yaşama vb) gibi çeşitli değişkenleri belirlemek amacıyla sorular yöneltilmiştir.

Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (4-6 yaş): Bu ölçek Avcıoğlu (2003) tarafından geliştirilmiş 62 maddelik likert tipinde bir ölçektir. Ölçekte beceriler 9 kategoride toplanmıştır. Ölçekte yer alan 62 maddeye ait faktör yükleri .40 ile .86 arasında değişmektedir. Maddelerin tamamı olumlu maddelerdir. Ölçekte dinleme becerileri (5 madde), kişiler arası beceriler (15 madde), sözel açıklama becerileri (7 madde), kızgınlık davranışlarını kontrol etme ve değişikliklere uyum sağlama becerileri (11 madde), akran baskısı ile başa çıkma beceresi (10 madde), kendini kontrol etme becerisi (4 madde), görevlerini tamamlama becerileri (3 madde), sonuçlarını kabul etme becerileri (4 madde) ve amaç oluşturma becerileri (3 madde) halinde 9 farklı alt boyut bulunmaktadır. Ölçek 5'li Likert tipinde hazırlanmış olup (5) her zaman yapar ve (1) hiçbir zaman yapamaz şeklinde derecelendirilmiştir. Cronbach alpha güvenilirlik katsayısı .98, iki yarım güvenilirlik katsayısı .89, ve test tekrar test güvenilirliği ise .83 olarak bulunmuştur. Mevcut çalışmada ebeveynlerin kitap okuma özyeterlilikleriyle daha fazla oranda bağlantılı olduğu öngörülen "kişiler arası becerileri" ile "sözel açıklama becerileri" alt boyutları değerlendirmeye alınmış, diğer alt boyutlar değerlendirme dışında bırakılmıştır. Bu çalışma için ölçeğin içsel tutarlılıklarının belirlenmesi amacıyla yapılan Cronbach's Alpha değerlerinin "kişiler arası beceriler" alt boyutu için ($\alpha=0,94$) ve "sözel açıklama becerileri" alt boyutu için ($\alpha=0,95$) olduğu saptanmıştır.

Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği: Bu ölçek Kotaman (2009) tarafından geliştirilen ölçek 10 maddeden oluşan 0-6 yaş çocuğu olan ana-babalar için geliştirilmiştir. Ölçekte ebeveynin, çocuğa hikâye kitabı okumasıyla ilgili yargılar içeren "Aynı hikâyeyi çocuğuma kaç kez okuyacağıma karar verebilirim", "Ben hikâye kitabı okurken çocuğumu kitapla ilgili konuşması için cesaretlendirebilirim" gibi maddeler bulunmaktadır. Ölçekteki madde içeriklerindeki amaç bu yargılarla ilgili ebeveynin gerçek tutumlarının belirlenmesidir. Ölçekten madde başına elde edilen ortalama değer 79,9 ve bu değerın standart sapması ise 14,9 olarak belirlenmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar kitap okuma konusunda özyeterliliğin yüksek düzeyde olduğunu ifade etmektedir. Bu çalışma için ölçeğin içsel tutarlılıklarının belirlenmesi amacıyla yapılan Cronbach's Alpha değerinin ($\alpha=0,92$) ve bu çalışma için güvenilir olduğu belirlenmiştir.

Verilerin Değerlendirilmesi

Elde edilen verilerin istatistiksel analizi SPSS 26.0 ile yapılmıştır. Öncelikle verilerin normal dağılıma uygunluğu skewness ve kurtosis (çarpıklık ve basıklık) değerleri Kolmogorov-Smirnov testi ile analiz edilmiştir. Böylece dağılımın simetrik olmama derecesi ölçülmüş ve aynı zamanda dağılımın ortasında çok fazla veya çok az bulunma derecesini gösteren indeks belirlenmiştir. Daha sonra tüm veriler için betimleyici istatistikleri yapılmıştır. Verilerin frekans, ortalama, standart

sapma değerleri ayrı tablolar halinde düzenlenmiştir. Demografik değişkenlerine göre ebeveynlerin kitap okuma özyeterlilikleri ve çocukların sosyal beceri düzeyleri, t testi ile analiz edilmiştir. Ayrıca ebeveynlerin kitap okuma özyeterlilikleri ve çocukların sosyal beceri düzeylerinin ortalamalarının, birbirinden anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesi amacıyla Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Sonuçlar anlamlı düzeyde farklılık göstermesi durumunda farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla alt grupların her bir ikili kombinasyonu arasında Mann Whitney U testi uygulanmıştır ve farklılığın kaynağını ortaya koymak amacıyla Scheffé testi yapılmıştır. Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeğinden elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediği, Kolmogorov-Smirnov Testi ile analiz edilmiştir.

Bulgular

Bu bölümde tipik gelişim gösteren, okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenim gören 4-6 yaşındaki çocukların Sosyal Beceri Ölçeğinin “kişiler arası becerileri” ile “sözel açıklama becerileri” alt boyutları ile bu çocukların ebeveynlerine yönelik “Ana Babaların Hikaye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeğinden aldıkları puanlar incelenmiştir. Aynı zamanda bazı demografik değişkenler (yaş, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası, anne-babanın sağ, vefat durumu, medeni durumları, anne-babanın öğrenim durumu, ailenin gelir durumu, ailede birlikte yaşayan bireyler, aile tipi, ailenin medeni durumu) açısından analiz edilen bulgular ve ölçeklerden alınan puanların arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla toplanan bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Veri analiz sürecinin ilk aşamasında değişkenlerin normal dağılım varsayımına uygunluğunun test edilmesi için çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Normal dağılım varsayımının sağlanması için çarpıklık ve basıklık değerlerinin +3 ila -3 aralığında olması gerektiği ifade edilmektedir (Johnson & Christensen, 2004; Jondeau & Rockinger, 2003, s. 1731). Ana Babaların Hikaye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeğinden elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek örneklem Kolmogorov-Smirnov Testinin sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği Normal Dağılımı

Değerler		Ölçek puanı
N		131
Parametreler	x	34.1668
	ss	9.26245
K-Smirnov Z		,776
P		,682

Tablo 2’de görüldüğü gibi Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeğinden elde edilen puanların normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek örneklem Kolmogorov-Smirnov testi sonucunda normal dağılımdan farklılığı anlamlı bulunmamıştır ($z = ,776$; $p > ,05$). Ayrıca “Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği” puanlarının annenin eğitim düzeyine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizlerin sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği Puanlarının Annenin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Özellikleri, Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	x ²	Sd	p
Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği	İlkokul mezunu	14	15.846	6	0.016
	Ortaokul mezunu	15			
	Lise mezunu	54			
	Üniversite mezunu	49			

Tablo 3’den anlaşılacağı gibi, Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği sıralamalar ortalamalarının annenin eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık

gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda annenin eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=15,846$; $sd=6$; 05). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerine geçilmiştir. Bu amaçla kullanılan özel bir test tekniği bulunmadığından ikili karşılaştırmalarda tercih edilen Mann Whitney-U uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın anneleri ilkökul mezunu olan grup ile anneleri üniversite eğitime sahip olan grup arasında ve anneleri ilkökul eğitimine sahip olan grup lehine gerçekleştiği belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bunun yanında Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği puanlarının babanın eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analizlerin sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4: Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği Puanlarının Babanın Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Özellikleri, Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	x^2	Sd	p
Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği	İlkökul mezunu	8	16,835	5	0.005
	Ortaokul mezunu	8			
	Lise mezunu	67			
	Üniversite mezunu	42			
	Lisansüstü	6			

Tablo 4’de Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği sıralamalar ortalamalarının babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda babanın eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($x^2=16,835$; $sd=5$; 05). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerinden Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın, babaları ilkökul ve ortaokul mezunu olan grubun, babaları, lise, üniversite ve lisanüstü düzeylerde eğitime sahip olan gruplardan anlamlı düzeyde ($p<.05$) düşük bir öz yeterlilik ortalamasına sahip olduğu görülmektedir.

Çalışmada okul öncesi dönemdeki çocuklara uygulanan Sosyal Beceriler Ölçeğinin kişiler arası beceriler alt boyutu puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Sosyal Beceriler Ölçeği Kişiler Arası Beceriler Alt Boyutu Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Analiz Sonuçları

Puan	Grup	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					t	Sd	p
Sosyal Beceriler Ölçeği kişiler arası beceriler alt boyutu	Kız	73	9,608	4,382	2,098	129	,034
	Erkek	63	9.572	4.174			

Tablo 5’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan çocukların Sosyal Beceriler Ölçeğinin “kişiler arası beceriler” alt boyutu puanlarının çocukların cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,098$; $p<.05$). Söz konusu farklılık kız öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir.

Sosyal Beceriler Ölçeği “kişiler arası beceriler” alt boyutu puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analiz sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Sosyal Beceriler Ölçeği “Kişiler Arası Beceriler” Alt Boyutu Puanlarının Kardeş Sayısı Değişkenine Göre Farklılaşma Özelliği, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, \bar{x} ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		N	\bar{x}	ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
SBÖ	1 çocuk	22	2,1394	,84576	G.Arası	3,545	3	1,182	1,566	,201
“kişilerarası becerileri” alt boyutu	2 çocuk	59	2,1209	,87305	Grup İçi	95,806	127	,754		
	3 çocuk	35	2,1810	,83839	Toplam	99,351	130			
	4’den çok	15	2,6533	,95159						

Tablo 6’da görüldüğü gibi Sosyal Beceriler Ölçeği “kişiler arası beceriler” alt boyutu aritmetik ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($F=1,566$; $p>,05$).

Sosyal Beceriler Ölçeği “sözel açıklama becerileri” alt boyutu puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Sosyal Beceriler Ölçeği “Sözel Açıklama Becerileri” Alt Boyutu Puanlarının Doğum Sırası Değişkenine Göre Farklılaşma Özellikleri, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Puan	Grup	f, \bar{x} ve ss Değerleri				ANOVA Sonuçları				
		N	\bar{x}	ss	Var.K.	KT	Sd	KO	F	p
SBÖ	1 çocuk	22	11,42	6,81	G.Arası	25501,631	3	102,35	5,042	,001
“sözel açıklama becerileri” alt boyutu	2 çocuk	59	31,63	8,04	Grup İçi	15894,724	127	79,47		
	3 çocuk	35	19,55	7,16	Toplam	18428,926	128			
	4’den çok	15	8,78	6,82						

Tablo 7’de Sosyal Beceriler Ölçeği “sözel açıklama becerileri” alt boyutu aritmetik ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonucunda grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($F=5,042$; 001). Bu işlemin ardından ANOVA sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı post-hoc analiz tekniklerine geçilmiştir. ANOVA sonrası hangi post-hoc çoklu karşılaştırma tekniğinin kullanılacağına karar vermek için öncelikle Levene’s testi ile grup dağılımlarının varyanslarının homojen olup olmadığı hipotezi sınanmış, varyansların homojen olduğu saptanmıştır ($LF=0,466$; 05).

Çalışmada okul öncesi dönemdeki çocuklara uygulanan Sosyal Beceriler Ölçeğinin “kişiler arası beceriler” alt boyutu puanlarının çocuğun ilk çocuk olup olmamasına bağlı olarak farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Sosyal Beceriler Ölçeği “Kişiler Arası Beceriler” Alt Boyutu Çocuğun İlk Çocuk Olup Olmamasına Göre Bağımsız T Testi Analiz Sonuçları

Puan	Grup	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					t	Sd	p
Sosyal Beceriler Ölçeği kişiler arası beceriler alt boyutu	İlk Çocuk	47	2,1986	,88492	-0,024	129	,981
	2. ve daha sonraki sırada	86	2,2024	,87349			

Tablo 8’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan çocukların Sosyal Beceriler Ölçeğinin “kişiler arası beceriler” alt boyutu puanlarının çocuğun ilk çocuk olup olmamasına bağlı olarak

anlamli bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($t=-0,346$; $p>.05$). Söz konusu farklılık kız öğrencilerin lehine gerçekleşmiştir.

Çalışmada okul öncesi dönemdeki çocuklara uygulanan Sosyal Beceriler Ölçeğinin “sözel açıklama becerileri” alt boyutu puanlarının çocuğun ilk çocuk olup olmamasına bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Sosyal Beceriler Ölçeği Sözel Açıklama Becerileri Alt Boyutu Çocuğun İlk Çocuk Olup Olmamasına Göre Bağımsız T Testi Analiz Sonuçları

Puan	Grup	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					t	Sd	p
Sosyal Beceriler Ölçeği sözel açıklama becerileri alt boyutu	İlk Çocuk	47	2,3465	1,13105	-0,346	129	,730
	2. ve daha sonraki sırada	86	2,41167	1,10149			

Tablo 9’da örnekleme oluşturan çocukların Sosyal Beceriler Ölçeğinin “sözel açıklama becerileri” alt boyutu puanlarının çocuğun ilk çocuk olup olmamasına bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($t=-0,346$; $p>.05$).

Çalışmada okul öncesi dönemdeki çocuklara uygulanan Sosyal Beceriler Ölçeğinin “sözel açıklama becerileri” alt boyutu puanlarının aile yapısına bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10: Sosyal Beceriler Ölçeği Sözel Açıklama Becerileri Alt Boyutu Çocuğun Aile Yapısına Göre Bağımsız T Testi Analiz Sonuçları

Puan	Grup	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					t	Sd	p
Sosyal Beceriler Ölçeği sözel açıklama becerileri alt boyutu	Çekirdek Aile	123	2,3740	1,10286	-0,708	129	,480
	Kalabalık Aile	8	2,6607	1,23585			

Çalışmada okul öncesi dönemdeki çocuklara uygulanan Sosyal Beceriler Ölçeğinin “kişiler arası beceriler” alt boyutu puanlarının aile yapısına bağlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek üzere yapılan bağımsız grup t testi sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11: Sosyal Beceriler Ölçeği “Kişiler Arası Beceriler” Alt Boyutu Çocuğun Aile Yapısına Göre Bağımsız T Testi Analiz Sonuçları

Puan	Grup	N	\bar{x}	ss	t Testi		
					t	Sd	p
Sosyal Beceriler Ölçeği kişiler arası beceriler alt boyutu	Çekirdek Aile	123	2,2005	,87414	-0,023	129	,981
	Kalabalık Aile	8	2,2083	,93567			

Tablo 11’de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan çocukların Sosyal Beceriler Ölçeğinin “kişiler arası beceriler” alt boyutu puanlarının aile yapısına bağlı olarak anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($t=-0,023$; $p>.05$).

Tartışma

Bu çalışma okul öncesi dönemde çocuğu olan annelerin çocuklarına kitap okuma konusundaki öz-yeterliklerini değerlendirmektedir. Çocukların sosyal becerilerini incelemek ve annenin kitap okuması ile çocuğuyla iletişimi arasındaki ilişki de incelenmiştir. Aynı zamanda annelerin özyeterlilik düzeylerinin çocukların sosyal becerilerine etkisinin öğretmenler tarafından değerlendirmeleri yapılarak veriler elde edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, annelerin okumaya yönelik öz-yeterlilik düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Ana Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği değerlendirildiğinde annelerin kendilerini okuma yeterlilikleri bakımından yüksek düzeyde değerlendirdikleri anlaşılmaktadır ($x_2=15,846$; $sd=6$; 05). Bu değerlendirmelerin hangi demografik değişkenlere göre değiştii incelendiğinde özellikle eğitim düzeyi düşük annelerin kendilerini kitap okuma yeterliliği bakımından en yüksek düzeyde değerlendirdikleri belirlenmiştir ($p<.05$). Bu durumun, annelerin etkileşimli kitap okuma ya da eleştirel okumanın tanımlanması konusundaki bilgi yetersizliklerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Alan yazın incelendiğinde mevcut araştırma bulgularının tam tersi sonuçların da bulunduğu belirlenmiştir. Mevcut çalışmada eğitim düzeyi ilk ve ortaokul düzeyinde olan annelerin özyeterlilik düzeylerinin yüksek çıkması, alan yazındaki pek çok araştırma sonuçları ile benzeşmemektedir (Bracken & Fischel, 2008; Duursma, 2014; Kloosterman, Notten, Tolsma & Kraaykamp, 2010; Locher & Pfof, 2020; Rodriguez, Scheffner-Hammer & Lawrence, 2009). Aslında okuma becerisini gerektiren iletişimde okuma eyleminin alışkanlığa dönüşmesi, okuduğunu anlamada anlamayı etkileyen en önemli unsurun okumaya yönelik tutum olduğu konusunda farkındalık oluşması gerekmektedir.

Öz yeterlik, kişinin belirli bir davranışı başarılı bir şekilde gerçekleştirme yeteneğine olan inancıdır (Jones & Prinz, 2005, s. 342). Bir annenin çocuğunun ihtiyaçlarını karşılayabileceğine olan inancı olan annelik öz yeterliliğini değerlendiren çalışmalarda, daha yüksek özyeterliliğe sahip annelerin, çocuklarının gelişiminde daha olumlu etkileri olduğu vurgulanmaktadır (Albarran & Reich, 2014; Mol & Bus, 2011). Bunun nedeninin annelerin çocuklarına olan güveni olduğu söylenebilir. Ebeveynlerin çocuklara kitap okumasının faydaları, araştırmalarla güçlü bir şekilde desteklenmiştir. Meta-analizler, ebeveynlerin çocuklarıyla kitap okuma süresinin, çocukların dil gelişimi, okuryazarlığının ortaya çıkması ve okul içi okuma başarısı ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Majzub & Abu, 2010). Erken okumanın önemi ve birçok annenin okumaya erken başlamadığı (Ortiz, Stowe & Arnold, 2001) veya sıklıkla okumadığı (Bradley, 2016) bulguları göz önüne alındığında, okuma öz yeterliliği bu farklılıkları açıklayabilir. Özellikle, bu sonuçlar, okuma öz-yeterliliğinin okumaya yönelik anne-merkezli, çocuk-merkezli ve yapısal engellerle ilişkili olduğunu ve belki de yeterliliğin algılanan engellere karşı tampon sağlayabileceğini göstermektedir. Bu bulgular önemlidir, çünkü engelleri aşmak ve erken okumayı teşvik etmek, çocukların dil ve okuryazarlık becerilerini geliştirmeye yardımcı olmak için önemlidir. Dexter ve Stacks (2014), uygun çocuk kitaplarını seçmede ebeveyn öz yeterliliğinin daha fazla kitaba sahip olma, daha az okuma engeli bildirme ve okumanın daha fazla faydasını algılama ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu çalışma, annelerin çocuklarına ilginç ve eğlenceli bir şekilde okuma becerisine ilişkin algılarını okumanın önündeki çeşitli algılanan engellerle ilişkilendirerek bu bulguları genişletmektedir. Bracken ve Fischel (2008) düşük gelirli geçmişe sahip okul öncesi çocuklarda aile okuma davranışı ve erken okuryazarlık becerileri konusunda yaptıkları çalışmada anne eğitim düzeyi yükseldikçe annenin çocuğuna davranışları konusundaki özgüven duygusunun da arttığı belirlenmiştir. Kotaman (2009) annelerin ebeveynliğe yönelik algıladıkları özyeterlilik düzeyleri ile çocuklarına yönelik davranışları arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır. Bu çalışmada annelerin ebeveynliğe yönelik algıladıkları özyeterlilik düzeylerinin, çocuklarının bazı demografik değişkenleri açıkladığı söylenebilir.

Çalışma grubundaki annelerin kitap okuma alışkanlıkları incelenmiş ve çocuklarına kitap okuma ile ilgili öz yeterlik algılarının kitap okuma alışkanlıkları ile bir ilişkisi olup olmadığını belirlemek amacıyla korelasyon testi uygulanmıştır. Elde edilen sonuçlar iki değişken arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğunu, başka bir deyişle annelerin kitap okuma alışkanlığı arttıkça çocuklarına hikâye kitabı okuma konsundaki öz yeterlik algılarının da arttı belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde ebeveynin kitap okuma alışkanlığı ile çocuğunun okumaya yönelik motivasyonunun arttığı ve çocuğun okumaya yönelik ilgisinin ve okuma başarısının arttığına ilişkin sonuçlar bulunmaktadır (Guthrie, McRae & Klauda, 2007; Taboada, Townsend & Boynton, 2013). Okuma motivasyonu yüksek olan çocuklar okuma hedefleri belirler, okumaya değer verir, iyi okuyucu olduklarına inanır ve okuma etkinliklerine daha isteklidir (Barber & Klauda, 2020). Bu nedenle, okuma başarısını artırmanın bir yolu, çocukların katılımını etkileyen faktörleri iyileştirmek olabilir. Çocukların çeşitli bireysel ve sosyo-demografik özellikleri hikâye kitabı okuma motivasyonunu ve okumaya yönelik tutumlarını etkilese de okumaya yönelik motivasyonlarını güçlendiren temel faktör, ilk olarak evde ebeveynlerin ve ikinci olarak da okulda öğretmenlerin öğretme-öğrenme sürecinde çocukları ne ölçüde destekleyici, işbirlikçi ve iletişime açık davrandığıdır (Klem & Connell, 2004; Parsons & Taylor, 2011). Hem ebeveynlerin hem de öğretmenlerin zenginleştirilmiş kitaplar sunma, kitap okurken ve sonrasında düşündürücü sorular sorma, kitap okumasını ve kitaptaki olayları çocuğun yorumlamasını destekleyen bir tutum benimseme etkileşimli okuma ortamı oluşturma, çocuğun ilgi alanlarını ve farklılıklarını dikkate alma, çocuğun okuma ile ilgili istekliliğine duyarlı olma gibi davranışlar, çocukların okumaya katılımını güçlendirmektedir (Locher & Pfof, 2020). Bu nedenle annelerin okuma etkinlikleri sırasında katılımı özendirici davranışlarının çocuğun okuma başarısı için oldukça önemli olduğu açıktır. Annelerin okumaya ilgi duymayı teşvik eden davranışlarının çocukların okuma zevki ve aynı zamanda annelerin okuma öz-yeterliliği düzeyleri üzerinde de olumlu bir etkiye sahip olacağı sonucuna varılmıştır.

Ana Babaların Hikaye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilikleri Ölçeği sıralamalar ortalamalarının babanın eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis-H sonucunda babanın eğitim düzeyi gruplarının sıralamalar ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=16,835$; $sd=5$; 05). Bu işlemin ardından Kruskal Wallis-H sonrası belirlenen anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere tamamlayıcı karşılaştırma tekniklerinden Mann Whitney-U testi uygulanmıştır. Analizlerin sonucunda farklılığın, babaları ilköğretim ve ortaokul mezunu olan grubun, babaları, lise, üniversite ve lisansüstü düzeylerde eğitime sahip olan gruplardan anlamlı düzeyde ($p<,05$) düşük bir öz yeterlilik ortalamasına sahip olduğu belirlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde babaların çocuklarıyla birlikte annelere göre daha az kitap okuduğuna ilişkin bulgular mevcuttur (Glen, 2013; Tamis-LeMonda vd., 2004; Yarosz & Barnett, 2001). Duursma (2014) Amerika Birleşik Devletleri'nde Head Start programına katılan çocukların dil gelişimleri üzerinde babaların ve annelerin çocuklarına kitap okumasının etkileri konulu yaptığı araştırmada ebeveynlerde, artık erken yaşlardan itibaren babaların çocukların öğreniminde ve gelişiminde kitap okumanın önemi konusunda giderek daha fazla farkındalık geliştirdiklerini belirtmiştir. Çocuklarının erken eğitime ve erken yaşlarda kitap okuma etkinliklerine dahil olan babalar, çocuğun başarı ve gelecek arzusu üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Pleck, 2007). Çocuklarına evde kitap okuyan babalar, büyüdükçe çocuklarının dil gelişimi üzerinde benzersiz bir etkiye sahip olmaktadır (Mullan, 2010, s. 417). Araştırmacılar, babaların evde çocuklarına kitap okuduğunda, çocuğun yaşı ilerledikçe dil gelişiminin arttığını bulmuşlardır (Cabrera, Shannon & Tamis-LeMonda, 2007; Duursma, 2014; Ortiz, Stowe & Arnold, 2001). Benzer şekilde Majzub ve Abu (2010) evde anne ve babaların çocuklarına küçük yaşlarda kitap okumalarının ve aynı zamanda kendilerinin çocuklarının da buldukları ortamlarda kitap, gazete, dergi okumalarının ve kitaptaki karakterler, olaylar üzerine konuşma yapmalarının, çocukların kitap okuma konusunda motivasyonlarını artıracaklarını belirtmektedir. Eleştirel okuma, bireyin okudukları üzerinde düşünerek bir yargıya varma durumu olarak tanımlanmaktadır (Özdemir, 2005). Eleştirel düşünme ise zihinsel süreçleri esas alarak,

kanıtlara dayanarak sonuçlara ulaşmayı amaçlayan, herhangi bir konunun sosyal bağlarını ve sonuçlarını anlamayı; bir olayın, metnin, tekniğin, sürecin, nesnenin, ifadenin, görüntünün veya durumun derin anlamını keşfetmeyi ve bu anlamı kendi bağlamına uygulamayı hedef alan bir düşünme biçimidir (Sinaga & Feranie, 2017, s. 71).

Bu çalışmada örnekleme oluşturan çocukların Sosyal Beceriler Ölçeğinin “kişiler arası beceriler” alt boyutu puanlarının çocukların cinsiyeti değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=2,098$; $p<.05$). Çalışma grubundaki kız çocukların kişiler arası becerileri, erkek çocuklara göre daha üst düzeydedir. Ebeveynlerin kitap okuma konusundaki özyeterliliğini, çocukların okuma başarısında bir faktör olarak inceleyen sınırlı sayıda araştırma yapılmıştır (Locher & Pfof, 2020). Bu ilişkide cinsiyetin rolü daha da az dikkat çekmiştir. Mullan (2010) tarafından ebeveynlerin okuma yeterliliklerine ilişkin yapılan araştırmada, kız ve erkek çocuklara ebeveynlerinin kitap okuma becerilerine ilişkin değerlendirmeler yapılmıştır ve erkek çocukların benlik saygısı üzerinde ebeveyn kitap okuma özyeterlilik düzeyinin daha büyük bir etkiye sahip olduğu saptanmıştır. Yarosz ve Barnett, (2001) tarafından, büyük devlet okullarında 4-10 yaş arası 390 çocuk ve onların ebeveynleri üzerinde yapılan bir araştırmada, çocukların cinsiyeti ile ebeveynlerin kitap okuma konusundaki özyeterlilikleri arasında önemli bir değişiklik olmadığı rapor edilmiştir. Bununla birlikte, Kloosterman ve diğer araştırmacılar (2010) tarafından 8 yaşındaki çocuklarla yapılan bir araştırma, babaların davranışlarının, özellikle de babaların kitap okurken geri bildirimdeki sıcaklıkları ve desteklerinin, kız cinsiyetteki çocuklar üzerinde daha yüksek düzeyde olduğunu ortaya koymuştur. Kız çocukların, kişiler arası iletişim ve sözel olarak ifade etme becerilerinin erkek çocuklara göre önemli ölçüde daha yüksek olduğuna yönelik araştırma sonuçları bulunmaktadır (Lynch, 2002). Erkeklerin ve kızların kişiler arası iletişim ve sözel ifade etme becerilerinin ortalama puanları arasındaki fark, çocuklar okulda ilerledikçe farklılık göstermeye devam edebilir. Çocuklar büyüdükçe iletişim ve sözel ifade etme becerilerinin arttığı öne sürülmüştür (Wigfield & Eccles, 1992). Mevcut çalışmadaki kız çocukların erkek çocuklara göre kişiler arası beceriler açısından farklılık göstermiştir. Küpeli'nin (2021) 69 kız 101 erkek çocukla yaptığı çalışma ebeveynin iletişimi cinsiyet değişkenine göre incelenmiş ve bir farklılık bulunamamıştır. Balcı (2009), ilköğretim öğrencilerini kapsayan araştırmasında sosyal beceri ile okumaya yönelik tutum puan sonuçlarını cinsiyete dayalı incelediğinde kız çocukların erkeklere kıyasla daha olumlu bir tutum düzeyine sahip olduklarını saptamıştır. Damarlı Oçak (2007) çalışmasında ilköğretim birinci sınıfta öğrenim gören çocukların dil gelişim düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Özdemir ve Kiroğlu (2021), kız çocukların erkeklere göre daha yüksek okuma tutumuna sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Barber ve Klauda (2020) ebeveynler tarafından yapılan okuma motivasyonu ve katılımının, okuma başarısını nasıl sağladığına ilişkin yaptığı çalışmada kızların okumaya karşı erkeklerden daha olumlu tutumları olduğunu belirlemiştir. Okumaya karşı daha az olumlu tutuma sahip olan erkek çocukların, kızlar kadar sık okumayı seçmemeleri olasıdır. Okumayı seven çocuklar genellikle daha sık okurlar ve okumaya harcanan zamanın okuduğunu anlamının artmasına katkıda bulunduğu kabul edilir. Bu durumun gerçekleşmesinde de ebeveynlerin kitap okuma konusundaki özyeterliliğin etkisinin büyük olduğu söylenebilir.

Çalışma grubunda, kardeş sayısı değişkenine göre Sosyal Beceriler Ölçeği “kişiler arası beceriler” alt boyutu aritmetik ortalamalarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Elde edilen sonuçta göre grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($F=1,566$; $p>.05$). Repetti ve diğer araştırmacılar (2013) kardeş sayısı az olan çocukların 3 kardeşten fazla olanlara kıyasla kendilerinin ve başkalarının duygularını anlamada daha az yetenekli olduklarını belirtmektedirler. Bu çalışmada ağabeylerin, kız kardeşleri için olumlu davranışları öğretmeye katılma konusunda isteksiz oldukları vurgulanmaktadır. Kloosterman ve diğer

araştırmacılar (2010) ebeveynlerin kızlarla duygular hakkında konuşmaya ve ilişkileri vurgulamaya erkeklere kıyasla daha fazla zaman ayırma eğiliminde olduklarını belirtmişlerdir. Gelecekteki araştırmalar, görünüşte benzer olan bu etkinin genel olarak erkek kardeşleri olan çocuklara genellenip genelleştirilemeyeceğini veya bir erkek kardeşe karşı bir erkek kardeşe sahip olmanın bakış açısı alma becerileri açısından benzersiz bir durum olup olmadığını daha iyi belirlemek için bu modeli keşfetmeye devam etmelidir. Kardeş özellikleri (tek çocuk olma, ağabeye, küçük erkek kardeşe, ablaya veya küçük kız kardeşe sahip olma) ve sosyal yeterliliğin iki yönü arasındaki ilişkileri ve bu süreçlerin ebeveyn kitap okuma konusundaki özyeterliliğine göre nasıl değişebileceğini inceleyen sınırlı sayıda araştırma bulunmaktadır. Sang ve Nelson'un (2017) analizleri, kardeşi olmayan kızların erkek kardeşi olan kızlardan iletişim becerilerinin daha iyi olduğunu, erkek kardeşi olan erkeklerin iletişim becerilerinin daha az olduğunu ve küçük kız kardeşi olan çocuklarda bir yıl boyunca sosyal becerilerde artış gözlemlendiğini göstermiştir. Bulgular, kardeşlerin etkisinin sadece bir kardeşe sahip olup olmamaktan daha karmaşık olduğunu göstermektedir.

Bu çalışmaya katılan çocukların ilk çocuk olup olmaması ile Sosyal Beceriler Ölçeğinin "sözel açıklama becerileri" alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($t=-0,346$; $p>.05$). Farklı doğum sıralarına sahip kardeşler arasında ortaya çıkan farklılıklar ve doğum sırasının etkileri hem geçmiş hem de şimdiki literatürde uzun süredir tartışılmaktadır. Bu alana olan ilgi 19. yüzyılın başlarına kadar uzanmaktadır ve bazı veriler önemli farklılıklar ortaya koyarken (Berglund, Eriksson & Westerlund, 2005), bazı veriler hiçbir farklılık göstermemektedir (Paine vd., 2018). Ruff, Durtschi ve Day'in (2018) kültürler arası çalışmasında, ilk doğanların daha ayrıntılı doğum törenleri gördüklerini ve çocuklukta kardeşler üzerinde daha fazla otoriteye sahip olduklarını ve kardeşlerden daha fazla saygı gördüklerini belirlemiştir. Yapılan bazı çalışmalar, doğum sıraları arasındaki farklılıkların neden var olduğunu açıklayan birçok teori ile sonuçlanmıştır (Berglund vd., 2005; Paine vd., 2018).

Bu çalışmada aile yapısı ve çocukların Sosyal Beceriler Ölçeğinin "kişiler arası beceriler" alt boyutu arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı görülmüştür ($t=-0,023$; $p>.05$). Duyguları etkili bir şekilde ifade etme ve iletme, başka bireyle etkileşimi başlatma ve sürdürme, davranışlarını düzenleme becerisi, başarılı sosyal-duygusal gelişimi karakterize eder (Campbell vd., 2016). Erken çocukluk dönemi, sonraki yaşamda gelişimsel sonuçların elde edilmesi arasında biçimlendirici bir bağlantı oluşturur (Majzub & Abu, 2010). Sosyal-duygusal eksiklikleri olan çocukların akademik performanslarının düşük olması, okulu bırakması, üniversiteye devam edememesi ve yetişkinlikte sosyoekonomik eşitsizlikler yaşaması daha olasıdır (Bracken & Fischel, 2008). Bu açıdan değerlendirildiğinde çocuğun kişilerarası iletişim ve sözel ifade etme becerilerini ebeveynin tutumları etkilemektedir. Ebeveynler, etkileşim ve sözel beceri geliştirmede kitap okuma yolunu tercih edebilirler. Er ve diğer araştırmacılar (2013) okul öncesi çocuklara yüksek sesle öykü okuma ile sonraki başarıları arasında önemli bağlantılar olduğunu göstermişlerdir. Lynch (2002) ve Mullan (2010) bir çocuğun okul öncesi yıllarında kendisine kitap okunan sürenin, çocuğun okuldaki sonraki okuma başarısının en iyi göstergesi olduğunu iddia etmektedir. McNeal'a (2015) göre, küçük çocuklara hikâye okumak sadece okuma başarı puanlarını değil aynı zamanda dinleme ve konuşma becerilerini de arttırmaktadır. Bu çocukların karmaşık cümleleri kullanma olasılıkları daha yüksektir, gerçek ve çıkarımsal anlama becerileri artar, hikâye kavram gelişimi artar, harf ve sembol tanıma artar ve okumaya karşı olumlu tutumlar geliştirirler. Chomsky, küçük çocuklarda sözdizimsel artışın ve büyüyen kelime dağarcığının, onların yetişkin-çocuk okuma deneyimlerine yararlı olduğunu vurgulamaktadır (Er vd., 2013). Bu bilgiler ışığında ebeveynlerin, hikâye kitabı okuyarak

çocuklarının dil gelişimini ve dolayısıyla kişiler arası iletişimi ve sözel beceri gelişimini destekleyebildikleri söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırmanın sonucunda okul öncesi eğitim kurumunda öğrenim gören 4-6 yaşındaki çocukların annelerinin kitap okumaya yönelik özyeterlilikleri ortaya konulmuştur. Bu durumun çocukların sosyal becerilerine etkisi, öğretmenlerin “kişiler arası becerileri” ile “sözel açıklama becerileri” alt boyutlarını değerlendirmeleri ile ortaya çıkarılmıştır. Özellikle eğitim düzeyi düşük annelerin kendilerini kitap okuma yeterliliği bakımından kendilerini en yüksek düzeyde değerlendirdikleri belirlenmiştir. Çalışma grubundaki çocukların Sosyal Beceriler Ölçeğinin “kişiler arası beceriler” alt boyutu puanları incelendiğinde kız çocukların sosyal beceri puanları daha yüksek bulunmuştur ($t=2,098$; $p<.05$). Ayrıca Sosyal Beceriler Ölçeğinin “sözel açıklama becerileri” alt boyutu aritmetik ortalamalarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık gösterdiği saptanmıştır. Başka deyişle kardeş sayısı arttıkça sözel açıklama becerilerinin de arttığı görülmüştür.

Okuma becerisinin kazanılması ve okuma başarısının sağlanması için erken dönemdeki dil gelişimi önemlidir. Ana-babalar çocuklarının erken dönemdeki dil gelişimlerini çocuklarına hikâye kitabı okuyarak destekleyebilirler. Anne ve babaların hikâye okuma konusundaki özyeterlilikleri ölçülebilir ise bu konuda eksiklik yaşayan anne babalar belirlenebilir ve onların hikâye kitabı okuma konusundaki özyeterliliklerinin artması desteklenerek çocukların gelişim alanlarına katkı sağlanabilir. Böylece ana-babaların hikâye kitabı okuma etkinliği konusunda daha çok ve daha devamlı çaba göstermeleri sağlanabilir. Hikaye okumada ebeveynlerin kendi öz-yeterliliklerine güvenmek yerine, hikaye okumanın etkililiğini artırmak için farklı teknikler uygulanabilir. Anne-babalar için uygulamalı hikâye okuma teknikleri üzerine çalıştaylar düzenlenebilir. Sonuçta Ebeveynlerin çocuklarına hikaye okuma sıklığı dil gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Kaynakça

- Albarran, A. & Reich, S. (2014). Using baby books to increase new mothers' self-efficacy and improve toddler language development. *Infant and Child Development*, 23(4):374– 387
- Aram D. & Levin I. (2002). Mother-child writing and storybook reading: Literacy among low SES kindergartners. *Merrill-Palmer Quarterly*, 48:202-224
- Barber, A. T., & Klaua, S. L. (2020). How reading motivation and engagement enable reading achievement: Policy implications. *Behavioral and Brain Sciences*, 7(1):27-34
- Berglund, E., Eriksson, M., & Westerlund, M. (2005). Communicative skills in relation to gender, birth order, childcare, and socioeconomic status in 18-month-old children. *Scandinavian Journal of Psychology*, 46:485-491.
- Bracken, S. S. & Fischel, J. E. (2008). Family reading behavior and early literacy skills in preschool children from low-income backgrounds, *Early Education & Development*, 19:45-67
- Bradley, M. (2016). What is reading got to do with it. *Reading Improvement*, 53(3):107-113.
- Cabrera, N. J., Shannon, J. D., & Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: From toddlers to Pre-K. *Applied Developmental Science*, 11(4):208-223.
- Campbell, S. B., Denham, S. A., Howarth, G. Z., Jones, S. M., Whittaker, J. V., Williford, A. P. & Darling-Churchill, K. (2016). Commentary on the review of measures of early childhood social and emotional development: Conceptualization, critique, and recommendations. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 45:19-41.

- Dexter, C. & Stacks, A. M. (2014). A preliminary investigation of the relationship between parenting, parent-child shared reading practices, and child development in low-income families. *Journal of Research in Childhood Education*, 28(3):394-410
- Duursma, E. (2014). The effects of fathers' and mothers' reading to their children on language outcomes of children participating in Early Head Start in the United States. *Journal of Theory Research and Practice about Men as Fathers*. 12(3):283-303 <https://doi.org/10.3149/fth.1203.283>
- Er, S., Aral, N. & Yıldız Bıçakçı, M. (2013). Identifying the relationship between children's language skills and parents' self-efficacy in story reading. *Social and Behavioral Sciences* 93(2013): 1269–1274
- Johnson, B. & Christensen, L. (2004). Educational research: quantitative, qualitative and mixed approaches (2nd edition). Needham Heights, MA: Allyn & Bacon.
- Jondeau E. & Rockinger M. (2003). Conditional volatility, skewness, and kurtosis: existence, persistence, and comovements. *Journal of Economic Dynamics & Control*, 27:1699 – 1737
- Jones, T & Prinz, R. (2005). Potential roles of parental self-efficacy in parent and child adjustment: a review. *Clinical Psychology Review*. 25(3):341–363
- Jung, E., & Zhang, Y. (2016). Parental involvement, children's aspirations, and achievement in new immigrant families. *The Journal of Educational Research*, 109(4):333–350
- Glen, P. (2013). Father involvement in young children's lives: educating the young child. *Fathers and Early Literacy*. 6(1):13-29.
- Guthrie, J. T., McRae, A. & Klauda, S. L. (2007). Contributions of concept-oriented reading instruction to knowledge about interventions for motivations in reading. *Educational Psychologist*, 42(4):237-250
- Kloosterman, R., Notten, N., Tolsma, J & Kraaykamp, G. (2010). The effects of parental reading socialization and early school involvement on children's academic performance: a panel study of primary school pupils in the Netherlands. *European Sociological Review*, 1–16 <https://doi.org/10.1093/esr/jcq007>
- Kılıç, S. (2013). Örneklem yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*. 3(1):44-46 <https://doi.org/10.5455/jmood.20130325011730>
- Klem, A. M., & Connell, J. P. (2004). Relationships matter: Linking teacher support to student engagement and achievement. *Journal of School Health*, 74:262-273
- Kotaman, H (2009). Ana-Babaların Hikâye Kitabı Okumaya İlişkin Özyeterlilik Ölçeği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(4):767-780
- Leung, C. H. Y., Chen, S. X., & Lam, B. C. P. (2010). Where there's a will, there's a way: The mediating effect of academic aspiration between beliefs and academic outcomes. *Journal of Psychology in Chinese Societies*, 11:53–72
- Lipnevich, A. A., Preckel, F., & Krumm, S. (2016). Mathematics attitudes and their unique contribution to achievement: Going over and above cognitive ability and personality. *Learning and Individual Differences*, 47:70–79
- Locher, F. & Pfof, M. (2020). The relation between time spent reading and reading comprehension throughout the life course. *Journal of Research in Reading*, 43(1):57-77
- Lynch, J. (2002). Parents' self-efficacy beliefs, parents' gender, children's reader self-perceptions, reading achievement and gender. *Journal of Research in Reading*, 25(1):54–67

- Majzub, R. & Abu, S. (2010). The practice of reading books and reading to children in the context of peer-groups in the preschool classroom. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 9:753-757.
- Malin, J.L., Cabrera, N. J. & Rowe, M. L. (2014). Low-income minority mothers' and fathers' reading and children's interest: Longitudinal contributions to children's receptive vocabulary skills. *Early Childhood Research Quarterly*, 29(4):425-432
- McNeal, R. (2015). Parent involvement and student performance: The influence of school context. *Educational Research for Policy and Practice*, 14(2):153-167
- Mol, S. & Bus, A. (2011). To read or not to read: a metaanalysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological Bulletin*. 137(2):267-296
- Mullan, K. (2010). Families that read: A time-diary analysis of young people's and parents' reading. *Journal of Research in Reading*, 33(4):414-430. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9817.2010.01438.x>
- Ortiz, C., Stowe, R.M., & Arnold, D.H. (2001). Parental influence on child interest in shared picture book reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 16:263-281.
- Özdemir, S. M. (2005). Üniversite öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3):297-316.
- Paine, A., Pearce, H., Goozen, S., Sonnevile, L. & Hay, D. (2018). Late, but not early, arriving younger siblings foster firstborns' understanding of second-order false belief. *Journal of Experimental Child Psychology*, 166:251-265. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2017.08.007>
- Pinto, G., Bigozzi, L., Vezzani, C., & Tarchi, C. (2016). Emergent literacy and reading acquisition: A longitudinal study from kindergarten to primary school. *European Journal of Psychology of Education*, 1-17. <https://doi.org/10.1007/s10212-016-0314-9>.
- Pleck, J.H., (2007). Why could father involvement benefit children? Theoretical perspectives. *Applied Developmental Science*, 11(4):196-202.
- Powell, D. R., Diamond, K. E., Burchinal, M. R., & Koehler, M. J. (2010). Effects of an early literacy professional development intervention on head start teachers and children. *Journal of Educational Psychology*, 102(2):299-312
- Repetti, R. L., Sears, M. S., & Bai, S. (2015). Social and emotional development in the context of the family. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences: Second Edition* (pp.156-161). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B978-0-08-097086-8.23046-8>
- Rodriguez, B. L., Scheffner Hammer, C. & Lawrence, F. R. (2009) Parent reading belief inventory: reliability and validity with a sample of Mexican American mothers, *Early Education & Development*, 20(5):826-844
- Ruff, S., Durtschi, J. & Day, R. (2018). Family subsystems predicting adolescents' perceptions of sibling relationship quality over time. *Journal of Marital and Family Therapy*, 44(3), 527-542. doi:10.1111/jmft.12265
- Sang, S. & Nelson, J. (2017). The effect of siblings on children's social skills and perspective taking. *Inf Child Dev*. 26:e2023 <https://doi.org/10.1002/icd.2023>
- Shah-Wundenberg, M., Wyse, D. & Chaplain, R. (2012), Parents helping their children learn to read: The effectiveness of paired reading and hearing reading in a developing country context. *Journal of Early Childhood Literacy*, 13:1-30 <https://doi.org/10.1177/1468798412438067>

- Sim, P.& Berthelsen, D. (2014). Shared book reading by parents with young children: Evidencebased practice. *Australasian Journal of Early Childhood*, 39(1):50-55
- Sinaga, P., & Feranie, S. (2017). Enhancing critical thinking skills and writing skills through the variation in non-traditional writing task. *International Journal of Instruction*, 10(2):69–84. <https://doi.org/10.12973/iji.2017.1025a>
- Zeece P.D. (2004): Promoting empathy and developing caring readers. *Early Childhood Education Journal*, 31:193-199
- Snowling, M. J., & Hulme, C. (2013). Children’s reading impairments: From theory to practice. *Japanese Psychological Research*, 55(2):186–202. <https://doi.org/10.1111/j.1468-5884.2012.00541.x>.
- Taboada, A., Townsend, D., & Boynton, M. J. (2013). Mediating effects of reading engagement on the reading comprehension of early adolescent English language learners. *Reading & Writing Quarterly*, 29(4):309-332
- Tamis-LeMonda, C.S., Shannon, J.D., Cabrera, N.J., & Lamb, M.E. (2004). Fathers and mothers at play with their 2- and 3-year-olds: Contributions to language and cognitive development. *Child Development*, 75:1806-1820.
- Ungan, S. (2008), Türkiye’de kitap okuma: okuma alışkanlığımızın kültürel altyapısı. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 218–228
- Wigfield, A. & Eccles, J. (1992). The development of achievement task values: A theoretical analysis. *Developmental Review*, 12:265–310.
- Yaros, D.J., & Barnett, W.S. (2001). Who reads to young children? Identifying predictors of family reading activities. *Reading Psychology*, 22(1):67-81

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers:
 1. Yazar/First author %50,
 2. Yazar/Second author %50
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).